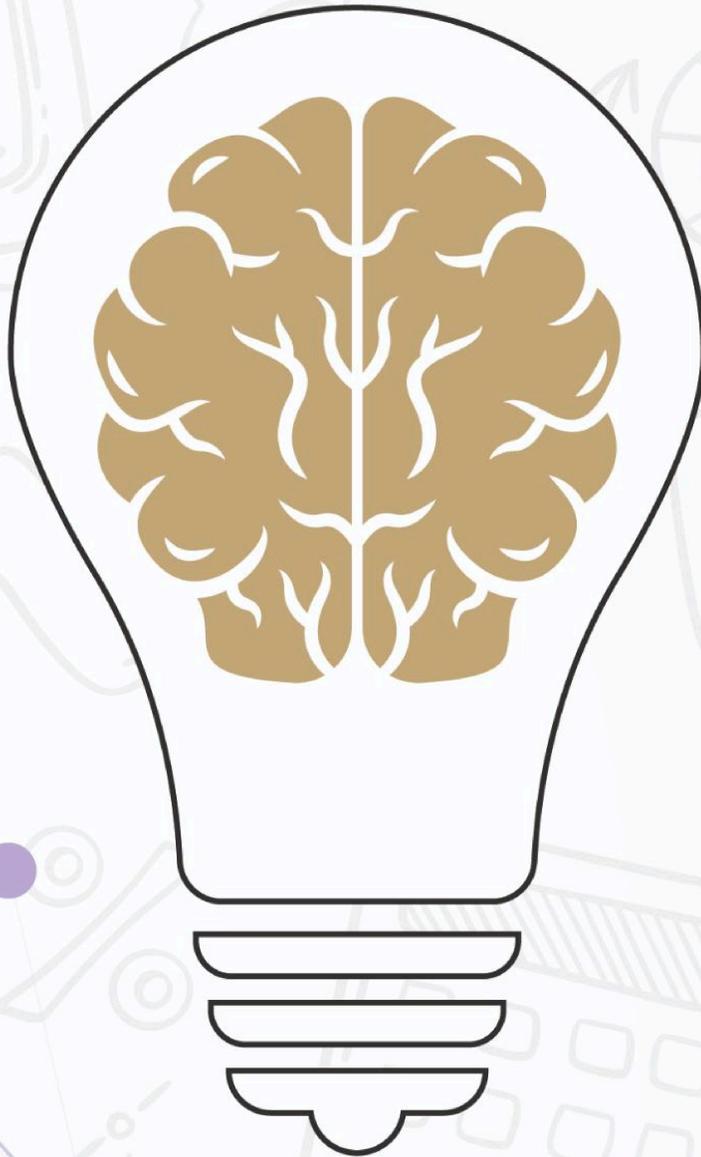

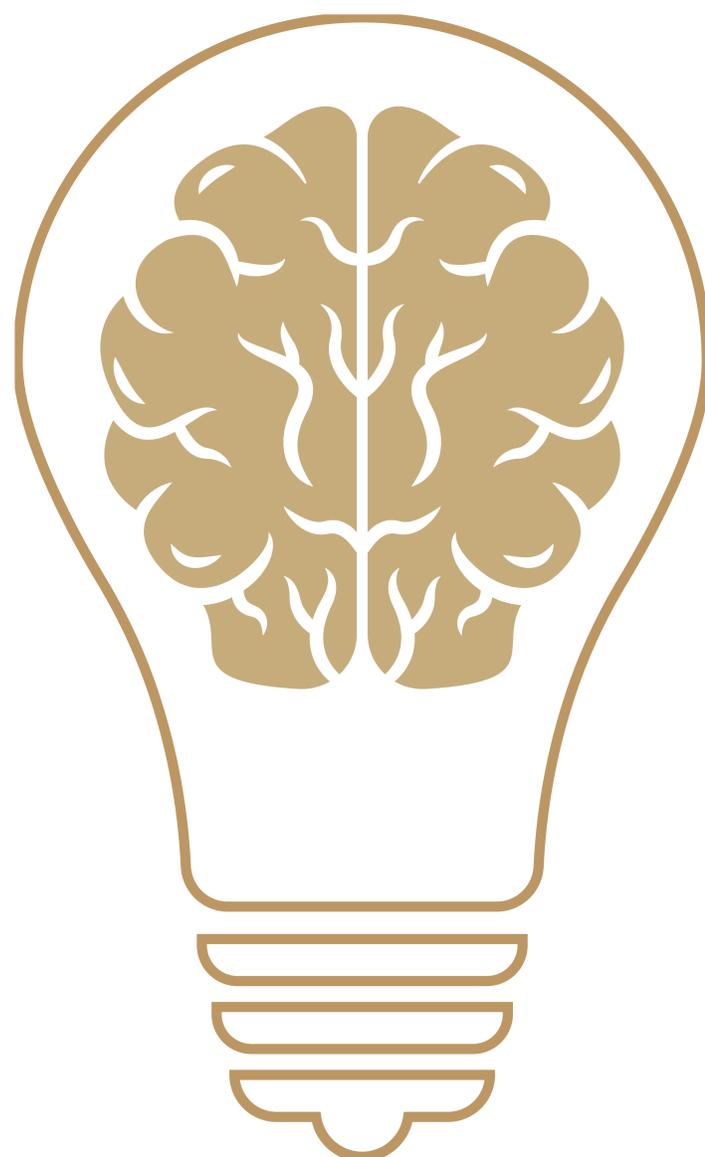
INTERNATIONAL
LIBERTY INSTITUTE

ІНДЕКС ЕКОНОМІКИ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ ЕКОНОМІЧНИЙ IQ КРАЇН СВІТУ

ІНДЕКС | 2026 РІК

ІНДЕКС ЕКОНОМІКИ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ 2026

Міжнародний Інститут Свободи

2026

DOI: <https://www.doi.org/10.32782/978-617-8839-22-2>

УДК 351.863:338.246](100)"2026"=161.2(0.034.2)

I-60

Автор дослідження:

Ярослав Романчук

Над публікацією працювали:

Наталія Слюсар

Тетяна Стройко

Михайло Камчатний

Наші публікації доступні на сайті www.ilibertyinstitute.org у форматі Portable Document Format (PDF)

Щоб замовити друковані видання, звертайтеся за e-mail: info@ilibertyinstitute.org

Представники ЗМІ звертайтеся за e-mail: media@ilibertyinstitute.org

Відповідальний за випуск: Михайло Камчатний

Дизайн: Яна Шевченко

I-60 **Індекс економіки здорового глузду 2026.** – Міжнародний Інститут Свободи, 2026, 24 с.

ISBN 978-617-8839-22-2 (електронна версія)

ISBN 978-617-8839-03-1 (друкована версія)

Індекс економіки здорового глузду 2026 — це агрегований показник, що оцінює ступінь урахування аксіом здорового глузду під час формування та реалізації економічної політики уряду. Індекс слугує інструментом вимірювання «економічного IQ» країни та її урядових рішень.

Розроблений Міжнародним Інститутом Свободи індекс є інноваційним аналітичним інструментом і водночас барометром якості економічної політики урядів різних країн, що дозволяє оцінити її відповідність критеріям здорового глузду, економічної науки та базовим принципам людської діяльності.

УДК 351.863:338.246](100)"2026"=161.2(0.034.2)

ISBN 978-617-8839-22-2 (електронна версія)

ISBN 978-617-8839-03-1 (друкована версія)

© Міжнародний Інститут Свободи, 2026

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановні друзі!

Людині, підприємству та уряду небезпечно жити в ілюзіях і шкідливо перебувати в утопії. Видимістю добробуту сім'ю не нагодуєш, країну від ворогів не захистиш. Привид виробництва не створює робочі місця, не впроваджує новітні технології, а заперечення науки занурює нас у ризикований світ помилок, припущень і маніпуляцій. Самообман Уряду прискорює розвиток кризових явищ, блокує здорові сили економіки.

Окозамилування від Уряду руйнує так само нещадно, як війна або стихійне лихо — коли рішення приймаються не на основі фактів, а фейків, коли замість цілісної картини полісмейкери бачать лише її невеликий фрагмент, а замість універсальних, єдиних правових норм і стандартів приймаються положення з відкритим кодом для інтерпретації чиновниками, контролерами та правоохоронними органами. Уряд будує повітряні замки, коли приймає бажане однією соціальною групою за реальність для всіх, коли не враховує фактичний фінансовий стан і можливості Виробника, коли ігнорує параметри конкуренції в економічному житті. Уряд вводить людей в оману, коли короткострокові інтереси однієї групи ототожнює з довгостроковими інтересами всієї країни.

Економіка здорового глузду — це альтернатива економіці ілюзій. Це економіка розуму, а не сліпої віри. Економіка мозку або економіка інтелекту (*brain economy*) — це найпотужніший драйвер конкурентоспроможності в сучасному світі.

Економіка здорового глузду робить ставку на цінності, мотиви й стимули реальних людей. Вона виключає примус до монополії і заохочує конкуренцію. У споживанні, інвестиціях або виробництві вона не визнає диктату міністра, генерала або мільярдера тільки тому, що вони занадто важливі, багаті або впливові.

Економіка здорового глузду є агрегатним показником, досить простим з точки зору інструментарію, проте ґрунтується на фундаменті цінностей і культури, які формують економічну поведінку людини:

- працювати, а не бути утриманцем,
- бути чесним і справедливим, а не безчесним і підлим,
- діяти добровільно, а не під примусом,
- орієнтуватися на наукові висновки, а не на судження інфлюенсерів,
- нести відповідальність за результати свого вибору, а не перекладати відповідальність на інших,
- обирати режим відкритої конкуренції, а не підтримувати дискримінацію,
- робити ставку на свободу вибору, а не державну монополію,
- створювати, зміцнювати суспільні інститути розсудливості та доброчесності, а не корупції та шахрайства.

Таким є ціннісний, культурний код Економіки Здорового глузду, і ми представляємо в даному Індексі методичку вимірювання ступеня застосування її аксіом для 144 країн світу через оцінку якості економічної політики Уряду й відповідність її аксіомам здорового глузду та принципам економічної науки.

Індекс економіки здорового глузду від Міжнародного Інституту свободи як кількісний індикатор економічного IQ країни є інноваційним інструментом для оцінки адекватності, професійності Уряду країни.

Здоровий глузд – об'єктивний і максимально точний індикатор для національного та глобального консенсусу для побудови ефективної моделі економічного розвитку та зростання. Він є ідеальним фундаментом як для особистого благополуччя людини, так і для довгострокової стратегії країни.

Ярослав Романчук
Президент Міжнародного Інституту Свободи

ЗМІСТ

Загальний огляд Індексу економіки здорового глузду 2026	5
Причини дефіциту здорового глузду у світовій економіці	8
Методика розрахунку Індексу	9
Економічний IQ країн світу: 5 груп Індексу	10
Індекс економіки здорового глузду України 2026	18
Висновки та рекомендації	19
Мапа економіки здорового глузду	21
Про Міжнародний Інститут Свободи (ILI)	23

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ІЕЗГ

IQ (intelligence quotient) людини – це одна з методик кількісної оцінки рівня інтелекту людини. Вона проводиться за допомогою спеціальних тестів. Індекс економіки здорового глузду (ІЕЗГ) це оцінка економічного інтелекту Уряду країни.

Коли ми говоримо про економічний IQ країни, ми маємо на увазі погляди Уряду в широкому сенсі. Під Урядом ми розуміємо центральні та місцеві органи влади, законодавчу та виконавчу владу, політиків, депутатів, консультантів уряду — усіх тих, хто бере участь у виробленні рішень у сфері економічної політики. Побічно економічний IQ країни показує якість економічної освіти в країні, розуміння політичними, бізнесовими та цивільними елітами економічної науки, орієнтацію Уряду на застосування кращих світових практик в основних сферах економічної та інституційної політики.

Індекс ЕЗГ — інструмент, за допомогою якого визначається рівень і ступінь використання економічної науки, заснованих на її висновках рекомендацій, а також звичайного здорового глузду при створенні та втіленні урядових стратегій економічного зростання.

Індекс економіки здорового глузду — це агрегатний показник, який оцінює ступінь використання проблем акціом здорового глузду при розробці та реалізації економічної політики.

Індекс показує економічний IQ уряду країни.

15 основних акціом економіки здорового глузду

- 1 краще бути вільним, ніж невольним;
- 2 краще бути у безпеці, ніж під загрозою втрати життя та здоров'я;
- 3 краще мати право, ніж безправ'я;
- 4 краще, коли Уряд для людей, підзвітний, відповідальний, прозорий, а не влада, якою керує олігархат та VIP-бюрократія;
- 5 краще бути багатим, ніж бідним;
- 6 краще бути сучасним, ніж відсталим;
- 7 краще бути з прибутком, ніж у збитках;
- 8 краще бути здоровим, ніж хворим;
- 9 краще довге життя, ніж коротке;
- 10 краще жити у чистій природі, ніж забрудненій.
- 11 краще цінова стабільність і передбачуваність, ніж висока інфляція;
- 12 краще надійні гроші, які зберігають купівельну спроможність, ніж грошові сурогати;
- 13 краще забезпечена старість, ніж бідність після виходу на пенсію;
- 14 краще мати інститути, які стимулюють, мотивують чесну працю і відповідальність, ніж потурають корупції та дискримінації;
- 15 краще жити в здоров'ї довго і щасливо, ніж постійно в кризах, хворобах і розладах.

У світі існує багато різних способів вимірювання параметрів здорового глузду. Зазвичай використовується такий показник, як внутрішній валовий продукт в різних його вираженнях, валовий національний дохід, а також середня заробітна плата, продуктивність праці, тривалість життя, обсяг накопичених домашнім господарством активів тощо. Серед десятків різноманітних показників і факторів у 2026 році ми обрали шість авторитетних, міжнародно визнаних індексів. Вони охоплюють усі основні параметри людського розвитку та економічного зростання:

- 1 Індекс свободи людини від Cato Institute,
- 2 Індекс економічної свободи від Frazer Institute,
- 3 Індекс захисту прав власності від Property Rights Alliance,
- 4 Індекс верховенства права від World Justice Project,
- 5 Індекс процвітання від Atlantic Council,
- 6 Глобальний індекс інноваційності.

В цьогорічному дослідженні ми замінили Індекс процвітання від Legatum Institute, який ми використовували в Індексі економіки здорового глузду 2024, тому через те, що останні дані цього Індексу були опубліковані у 2023 році.

Atlantic Council у 2025 році випустив в одній доповіді одразу два індекси: Індекс свободи та Індекс процвітання. Методологія Індексу процвітання враховує дохід, здоров'я, нерівність, навколишнє середовище й освіту.

Кожен з індексів, на базі яких ми розробили Індекс економіки здорового глузду, включав десятки, навіть сотні параметрів. Тут є оцінка рівня свободи людини, правові аспекти, власність, торгівля, конкуренція, державне управління, якість ділового клімату, параметри соціального захисту, навколишнього середовища та інфраструктури. Є потужна емпірична база, яка показує, безумовно, позитивний вплив на людей економіки здорового глузду.

Логіка саме такого вибору вихідних даних наступна:

1 В економіці здорового глузду левову частку рішень щодо розміщення ресурсів та активів приймають приватні власники в режимі добровільного, відкритого обміну. Без посередників в особі чиновників, бюрократичного «схематозу» та згубного впливу олігархів.

2 Це народна економіка, де люди самостійно обирають товари, послуги, інвестиції та режим управління. Оскільки кожна людина – унікальний інформаційний, ціннісний суб'єкт, який самостійно ставить цілі й обирає засоби для їх досягнення, то режим економічної свободи є оптимальним для реалізації її особистого оптимуму. Сума цих оптимумів і формує гармонію в країні.

3 Це економіка відкритої конкуренції, вільної торгівлі, персональної відповідальності та громадської солідарності. У ній відчинені всі двері розумним, сучасним, соціальним, чесним, вмілим та відповідальним. У ній відсутня мотивація окомилування, отримання дармового, виконання неякісної роботи. У ній заможні, успішні, сильні та здорові допомагають тим, хто потрапив у біду за власною ініціативою, а не за наказом начальника.

4 В економіці здорового глузду на повну потужність працюють нематеріальні активи. Вони захищають споживача від недбайливого, неякісного виробника надійніше, ніж частокіл ліцензій, дозволів та заборон. Добре ім'я, репутація, good will, соціальні зв'язки, бази даних споживачів, ідеї, патенти та знання – все це важливіше за номенклатурно-силові зв'язки та сімейну клановість.

5 В економіці здорового глузду немає місця схематозу та олігархату. Політична влада не захоплена потужними лобістами та монополістами. Вона ґрунтується на верховенстві права, незалежності суду та народному, депутатському контролі над усіма силовими структурами. Діють правила відкритої, чесної конкуренції. Не допускається формування монополій. Багаті, великі структури не мають можливості знущатися зі споживачів. Незалежні суди, зокрема третейські, без політичного тиску вирішують суперечки та розбіжності між економічними суб'єктами.

IQ (intelligence quotient) людини – це одна з методик кількісної оцінки рівня інтелекту людини. Вона проводиться за допомогою спеціальних тестів. Індекс економіки здорового глузду (ІЕЗС) це оцінка економічного інтелекту Уряду країни.

Коли ми говоримо про економічний IQ країни, ми маємо на увазі погляди Уряду в широкому сенсі. Під Урядом ми розуміємо центральні та місцеві органи влади, законодавчу та виконавчу владу, політиків, депутатів, консультантів уряду — усіх тих, хто бере участь у виробленні рішень у сфері економічної політики. Побічно економічний IQ країни показує якість економічної освіти в країні, розуміння політичними, бізнесовими та цивільними елітами економічної науки, орієнтацію Уряду на застосування кращих світових практик в основних сферах економічної та інституційної політики.

Країна	Місце	Індекс ЕЗГ 2026
 Швейцарія	1 ↑	18
 Данія	2 ↓	28
 Ірландія	3 ↑	54
 Фінляндія	4 ↓	55
 Люксембург	5 ↑	58
 Нова Зеландія	6 ↓	62
 Нідерланди	7 ↓	64
 Австралія	8 ↑	66
 Німеччина	9 ↔	69
 Швеція	10 ↓	71
 Канада	11 ↔	78
 Естонія	12 ↑	87
 Ісландія	13 ↔	87
 Японія	14 ↑	89
 Тайвань	15 ↑	91
 США	16 ↔	96
 Великобританія	17 ↓	96
 Сингапур	18 ↓	106
 Норвегія	19 ↓	107
 Австрія	20 ↔	110
 Бельгія	21 ↑	116
 Чехія	22 ↑	126
 Мальта	23 ↑	145
 Південна Корея	24 ↓	147
 Іспанія	25 ↑	148
 Франція	26 ↓	148
 Кіпр	27 ↑	153
 Португалія	28 ↑	157
 Гонконг	29 ↓	163
 Литва	30 ↓	167
 Латвія	31 ↓	177
 Італія	32 ↑	192
 Словенія	33 ↑	197
 Ізраїль	34 ↓	206
 Чилі	35 ↔	225
 Словаччина	36 ↔	229
 Коста-Ріка	37 ↔	233
 Уругвай	38 ↔	243
 Румунія	39 ↔	258
 Хорватія	40 ↔	267
 Греція	41 ↑	269
 Польща	42 ↓	270
 Маврикій	43 ↓	275
 Грузія	44 ↔	285
 Болгарія	45 ↑	288
 Малайзія	46 ↓	302
 Вірменія	47 ↓	308
 Чорногорія	48 ↑	322
 ОАЕ	49 ↓	323
 Угорщина	50 ↓	328

Країна	Місце	Індекс ЕЗГ 2026
 Панама	51 ↔	338
 Ямайка	52 ↔	349
 Албанія	53 ↑	359
 Північна Македонія	54 ↔	372
 Йорданія	55 ↑	380
 Молдова	56 ↑	397
 Катар	57 ↓	397
 Таїланд	58 ↓	401
 Домініканська Республіка	59 ↑	408
 Бразилія	60 ↑	414
 Ботсвана	61 ↓	422
 Монголія	62 ↑	434
 Кувейт	63 ↑	434
 Саудівська Аравія	64 ↑	440
 Перу	65 ↓	449
 Сербія	66 ↓	427
 Казахстан	67 ↑	436
 Бруней-Даруссалам	68	437
 ПАР	69 ↓	451
 Індонезія	70 ↓	458
 Тринідад і Тобаго	71	462
 Бахрейн	72	467
 Оман	73 ↑	470
 Філіппіни	74 ↑	488
 Боснія і Герцеговина	75 ↓	489
 Бутан	76	492
 Індія	77 ↓	499
 Мексика	78 ↓	501
 Китай	79 ↓	506
 Аргентина	80 ↑	508
 Парагвай	81	512
 Колумбія	82 ↓	512
 Намібія	83	521
 Марокко	84 ↔	521
 В'єтнам	85 ↓	531
 Сальвадор	86 ↓	540
 Гватемала	87 ↔	541
 Гана	88 ↓	552
 Туніс	89 ↑	554
 Сенегал	90 ↓	557
 Непал	91 ↓	559
 Киргизстан	92 ↑	568
 Еквадор	93 ↓	573
 Руанда	94 ↓	573
 Україна	95 ↓	581
 Гамбія	96	585
 Шрі-Ланка	97 ↓	586
 Гондурас	98 ↓	593
 Кенія	99 ↓	594

Країна	Місце	Індекс ЕЗГ 2026
 Туреччина	100 ↓	607
 Азербайджан	101 ↓	614
 Білорусь	102 ↓	614
 Гайана	103	621
 Камбоджа	104 ↑	636
 Росія	105 ↓	637
 Суринам	106 ↓	643
 Танзанія	107 ↓	643
 Бенін	108	644
 Болівія	109 ↓	647
 Замбія	110 ↓	648
 Кот д'Івуар	111 ↓	655
 Малаві	112 ↓	668
 Уганда	113 ↓	677
 Папуа Нова Гвінея	114	686
 Буркіна-Фасо	115 ↓	693
 Алжир	116 ↓	694
 Того	117 ↓	701
 Ліван	118	704
 Мадагаскар	119 ↓	707
 Габон	120 ↓	712
 Бангладеш	121 ↓	712
 Іран	122 ↓	714
 Ліберія	123 ↓	718
 Єгипет	124 ↓	721
 Нігерія	125 ↓	725
 Мавританія	126	733
 Мозамбік	127 ↓	734
 Нікарагуа	128 ↓	735
 Пакистан	129 ↓	738
 Ангола	130 ↓	747
 Лесото	131	760
 Камерун	132 ↓	770
 Нігер	133 ↓	773
 Сьєрра-Леоне	134	780
 Гвінея	135	787
 Гаїті	136 ↓	793
 Малі	137	793
 Конго	138	804
 Зімбабве	139 ↓	817
 Венесуела	140 ↓	822
 М'янма	141	825
 Гвінея-Бісау	142	826
 Ефіопія	143 ↓	833
 Бурунді	144	847

ЗАГАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ ІНДЕКСУ ЕКОНОМІКИ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ 2026

ПРИЧИНИ ДЕФІЦИТУ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Більшість країн світу, в тому числі Україна, до середини 2020-х зіткнулися з гострим дефіцитом здорового глузду в економіці. Підтвердження цьому – оцінки поточного стану світової економіки, а також прогнози на середньострокову і довгострокову перспективу.

Інфляція та пов'язані з нею кризи вартості життя (cost of living crisis) і доступності (affordability crisis) тривають. Щобільше, політичний тиск на центральні банки в розвинених країнах та країнах, що розвиваються, з метою пом'якшення монетарної політики істотно збільшився. Американський долар, як основна якірна валюта світової фінансової системи, увійшов у зону високої монетарної та геополітичної турбулентності. При цьому всі інші валюти світу демонструють ще гірші показники та динаміку.

Боргова криза по всьому світу поглиблюється. За підсумками 2025 року валовий держборг США склав ~125% ВВП, Британії – 103% ВВП, розвинених країн в G-20 – 121% ВВП, а країн, що розвиваються, в G-20 – 79% ВВП, в зоні євро держборг становить 88% ВВП¹.

За рідкісним винятком уряди перетворилися на головного економічного суб'єкта, виробника, інвестора, управляючого активами, а також кредитора і страховика останньої надії.

Одержавлення світової економіки досягло безпрецедентного рівня. Так, у 2025 році за оцінкою МВФ розмір державних витрат у країнах ЄС становив ~\$8,9 трлн, у США ~\$11,6 трлн, у розвинених економіках ~\$28,2 трлн, у Китаї ~\$6,6 трлн².

Параліч СОТ, вепонізація (weaponization) торговельної політики США, поєднання промислової, торговельної та інноваційної політики Китаєм, ЄС, Індією, Бразилією та Америкою – все це викликало різке зростання дирижизму, зовнішньоторговельного протекціонізму і перетворило світову економіку на гігантський майданчик ведення торговельних, валютних воєн, протистояння регуляторних, податкових та адміністративних режимів. За даними Global Trade Alert – організації, яка моніторить стан світової торгівлі та торговельних режимів, «з 2009 року 68% усіх зареєстрованих програм державного субсидування реалізовані з 2020 року й у наступні роки».

Державний інтервенціонізм різко посилив свої позиції. У порівнянні з 2020 роком обсяг субсидій зріс у чотири рази.

«Серед членів G20 Бразилія, Канада, Китай, Мексика і Південна Корея зафіксували у 2025 році вищі показники, ніж у 2020 році, що вказує на те, що поточні рівні активності [в плані державних субсидій] перевищують їх базові показники 2020 року»³.

Фінансова підтримка, пільгові кредити становлять 40% зареєстрованих інтервенцій (дані на початок лютого 2026 року). З широкого спектра державного інтервенціонізму найбільш популярні:

- фінансові гранти (13599 випадків),
- державні кредити (9845 випадків),
- фінансова підтримка торгівлі (6952 випадків),
- імпортні мита (3800 випадків),
- національні стимули для локалізації виробництва (3262 випадків),
- антидемпінгові заходи (2880 випадків)⁴.

Відмова від свободи як від унікальної форми нематеріального капіталу для забезпечення швидкого, довгострокового економічного зростання є ще одним переконливим проявом наростаючого дефіциту здорового глузду в економіці. Про це свідчить щорічне дослідження стану свободи людини від Інституту Катона.

¹IMF Data Mapper. World Economic Outlook (October 2025) <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets/WEO>

²IMF Data Mapper. World Economic Outlook (October 2025) <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets/WEO>

³Government is Back in Business. February 2026 <https://globaltradealert.org/blog/government-is-back-in-business>

⁴<https://globaltradealert.org/activity-tracker>

«... з 2019 по 2023 рік 89,6% населення світу зіткнулося з погіршенням ситуації зі свободою людини, причому набагато більше юрисдикцій знизили свої рейтинги (121), ніж підвищили (42), а дві країни залишилися без змін. Різне зниження свободи, що почалося у 2020 році, сталося за роками повільного спаду після піку у 2007 році. Через чотири роки після початку пандемії рівень свободи у світі залишився набагато нижчим, ніж у 2000 році»⁵.

За даними Freedom House, більшість населення Землі живе в невільних країнах. 40% людей планети живе в невільних країнах, 40% в частково вільних і тільки 20% у вільних країнах (політичні права і громадянські свободи). Якщо звзяти коло вільних країн до тих, які є вільними політично, економічно, з розвиненими інститутами громадянського суспільства, то в таких країнах проживає менш як 2% населення Землі.

Попри очевидний взаємозв'язок рівня свободи людини й економічної свободи з рівнем матеріального благополуччя, темпами економічного зростання, численними соціальними індикаторами, що вказують на якість життя, цей ресурс залишається значною мірою незалученим.

МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ ІНДЕКСУ

Індекс економіки здорового глузду – це сумарний індекс позицій, які займає країна у шести міжнародних індексах, які характеризують різні параметри економіки з погляду аксіом здорового глузду. Індеси підтверджують валідність цих тверджень за допомогою абсолютних цифрових даних, соціологічних інструментів та експертних оцінок. При однаковому результаті вищу позицію отримує країна, яка має кращий результат в щорічному Індексі Економічної Свободи від Інституту Фрейзера.

- Індекс свободи людини від Cato Institute⁶,
- Індекс економічної свободи від Frazer Institute⁷,
- Індекс захисту прав власності від Property Rights Alliance⁸,
- Індекс верховенства права від World Justice Project⁹,
- Індекс процвітання від Atlantic Council¹⁰,
- Глобальний індекс інноваційності (Global Innovation Index) від Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO)¹¹.

НАЙКРАЩИЙ РЕЗУЛЬТАТ

6 БАЛІВ

Перші місця у всіх шести індексах

НАЙГІРШИЙ РЕЗУЛЬТАТ

902 БАЛІВ

Останні місця у всіх шести індексах

ІНДЕКС ЕКОНОМІКИ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ У 2026 РОЦІ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ ЗА ШКАЛОЮ ВІД 6 ДО 902 БАЛІВ.

Результат країни в ІЕЗГ — це сума балів, які отримує країна у кожному із шести індексів.

⁵The Human Freedom Index 2025. A Global Measurement of Personal, Civil, and Economic Freedom. Cato Institute. December 2025. <https://www.cato.org/human-freedom-index/2025>

⁶The Human Freedom Index 2025. A Global Measurement of Personal, Civil, and Economic Freedom. Cato Institute. December 2025. <https://www.cato.org/human-freedom-index/2025>, 165 країн.

⁷Economic Freedom of the World 2025. Fraser Institute. October 2025. <https://www.fraserinstitute.org/sites/default/files/2025-10/economic-freedom-of-the-world-2025-annual-report.pdf>, 165 країн.

⁸International Property Rights Index 2025. Property Rights Alliance. October 2025. <https://internationalpropertyrightsindex.org/>, 126 країн.

⁹Rule of Law Index 2025. World Justice Project. October 2025. <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global>, 143 країни.

¹⁰2025 Atlas Freedom and Prosperity Around the World. Atlantic Council 2025. <https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2025/03/2025-Atlas-Freedom-and-Prosperity-around-the-world.pdf>, 164 країни.

¹¹Global Innovation Index 2025. Innovation at a Crossroads. World Intellectual Property Organization. September 2025. <https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2025/en/index.html>, 139 країн.

РЕЗУЛЬТАТИ ІНДЕКСУ ЕКОНОМІКИ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ 2026

1 ГРУПА

6-150 БАЛІВ
26 КРАЇН (24)¹²
18% КРАЇН СВІТУ

УРЯД РОЗУМНИХ РІШЕНЬ

2 ГРУПА

151-300 БАЛІВ
19 КРАЇН (21)
13,2% КРАЇН СВІТУ

УРЯД РОЗУМОВИХ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ

3 ГРУПА

301 – 450 БАЛІВ
23 КРАЇНИ (23)
16% КРАЇН СВІТУ

УРЯД РОЗУМОВОЇ ГОЙДАЛКИ

4 ГРУПА

451-600 БАЛІВ
31 КРАЇНА (28)
21,5% КРАЇН СВІТУ

УРЯД З РІДКІСНИМИ ПРОЯВАМИ РОЗУМУ

5 ГРУПА

601-902 БАЛІВ
45 КРАЇН (35)
31,3% КРАЇН СВІТУ

УРЯД ЕКОНОМІЧНОГО НЕВІГЛАСТВА

1 ГРУПА

УРЯД РОЗУМНИХ РІШЕНЬ

Системна орієнтація уряду на застосування здорового
глузду в економічній політиці

Економічний IQ країн у цій групі найвищий. Уряди цих країн вивчають і дотримуються законів економіки та здорового глузду. Для цих країн свобода є цінним нематеріальним активом, унікальною формою капіталу. Вони наголошують на якісних інститутах захисту власності, розуміють природу підприємницької діяльності, враховують мотивацію людей, правильно встановлюють причинно-наслідкові зв'язки в інвестиційній, інноваційній діяльності. У разі збоїв, помилок і дефектів у економічній політиці, викликаних приходом до влади популістів, соціалістів та інших прихильників концентрації ресурсів у руках держави, проводиться системний аудит основних параметрів економіки й вносяться корективи, зберігаючи прихильність аксіомам здорового глузду.

Очевидною слабкістю урядів цієї групи є недооцінка теорії та практики провалів держави. Наявність у країні міцного ціннісного фундаменту західної цивілізації (ставка на свободу, власність і приватне підприємництво) та системного культурного коду (досягнення, інноваційність, працьовитість, відповідальність, свобода) значною мірою нейтралізує витрати діяльності Уряду, але іноді він стає занадто великим і витратним, що обмежує можливості людини й негативно впливає на розвиток економіки.

¹²Тут і далі у дужках — динаміка змін кількості країн у групах Індексу економіки здорового глузду. Листопад 2024.
<https://www.ilibertyinstitute.org/index/economics-of-common-sense-index-2024>

Швейцарія стала у 2026 році країною-лідером Індексу з найбільш розумним, орієнтованим на науку, факти й чітку оцінку потенціалу та активів Урядом, значно покращивши результат за рік - 18 балів. У Індексі 2024 року вона займала друге місце з показником 31 бал.

Данія зайняла друге місце, втративши позицію лідера. Цього року її економічний результат склав 28 балів, що на чотири бали гірше, ніж у 2024 році.

Ірландія замикає трійку призерів року з країновим показником у 54 бали. В Індексі-2024 вона була на 8-му місці з показником 66 балів.

Топ-10 країн Індексу-2026 та порівняння з минулими досягненнями: Фінляндія (-1 позиція), Люксембург (+2 позиції), Нова Зеландія (-1 позиція), Нідерланди (-1 позиція), Австралія (+6 позицій), Німеччина (без змін), Швеція (-6 позицій).

Сполучені Штати Америки залишились на 16-му місці рейтингу, проте країновий показник у 2026 році склав 96 балів проти 84 балів у 2024 році.

Південна Корея посіла 24-те місце з показником 147 балів, втративши за рік 2 позиції, проте додавши 11 балів.

Варто відзначити успіхи таких країн, як **Кіпр**, якому до потрапляння в першу групу не вистачило 3 бали, **Португалію** та **Гонконг**.

У групі «Уряд розумних рішень» немає жодної авторитарної, тоталітарної країни. На порозі цієї групи опинилися країни, які також розуміють і цінують свободу, інститути вільного ринку і західної цивілізації.

МІСЦЕ	Країна	Індекс економіки здорового глузду 2026	Індекс свободи людини 2025	Індекс економічної свободи 2025	Індекс захисту прав власності 2025	Індекс верховенства права 2025	Індекс процвітання Atlantic Council 2025	Глобальний індекс інноваційності 2025
1	 Швейцарія	18	1	4	3	3	6	1
2	 Данія	28	2	9	5	1	2	9
3	 Ірландія	54	4	6	13	8	5	18
4	 Фінляндія	55	7	15	15	3	8	7
5	 Люксембург	58	5	11	1	7	11	23
6	 Нова Зеландія	62	3	3	9	5	16	26
7	 Нідерланди	64	9	10	19	9	9	8
8	 Австралія	66	10	7	2	11	14	22
9	 Німеччина	69	17	15	8	6	12	11
10	 Швеція	71	12	35	14	4	4	2
11	 Канада	78	12	11	6	13	19	17
12	 Естонія	87	6	19	16	10	20	16
13	 Ісландія	87	11	23	16	10	3	24
14	 Японія	89	19	17	4	15	22	12
15	 Тайвань	91	14	7	12	14	25	19
16	 США	96	15	5	10	27	36	3
17	 Великобританія	96	19	13	18	14	26	6
18	 Сингапур	106	51	2	11	16	21	5
19	 Норвегія	107	16	48	20	2	1	20
20	 Австрія	110	22	33	7	12	17	19
21	 Бельгія	116	23	31	17	17	1	21
22	 Чехія	126	8	29	24	20	13	32
23	 Мальта	145	21	18	22	31	15	27
24	 Південна Корея	147	35	38	21	19	30	4
25	 Іспанія	148	28	21	22	25	23	29
26	 Франція	148	33	44	12	22	24	13

2 ГРУПА

УРЯД РОЗУМОВИХ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ

Переважна орієнтація уряду на застосування здорового глузду в економічній політиці

Економічний IQ країн цієї групи досить високий, але помітні прогалини в знаннях економічної науки, в розумінні значення економічної свободи, приватної власності, відкритої конкуренції та вільної торгівлі. Уряди країн цієї групи часто не можуть забезпечити довгострокове, послідовне, системне застосування знань економічної науки. Вони часом вдаються до інструментів ручного управління капіталом, підмінюючи автоматичні закони ринку. Періодично відбувається перетин червоних ліній макроекономічної стабільності (інфляція, дефіцит бюджету, державний борг), а про відхід від аксіом здорового глузду свідчить збільшення державних витрат та регуляторного навантаження, обмеження конкуренції та свободи вибору, а також блокування відповідальності за свої комерційні рішення та дії окремих комерційних організацій. В першу чергу, це стосується компаній з категорії «занадто великі/важливі, щоб збанкрутувати». Уряди країн цієї групи надто покладаються на комерційну, управлінську, інноваційну та інвестиційну діяльність держави, породжуючи тим самим найрізноманітніші форми дискримінації та монополізму.

У 2026 році у другій групі опинилось 19 країн проти 21 країни в Індексі 2024 року.

В ній представлені окремі пострадянські, посттоталітарні країни, які досягли успіхів у транзиті до ринкової економіки: Литва посіла 30-те місце у загальному рейтингу 144 країн (-2 позиції), Латвія на 31-му місці (-1 позиція), далі йдуть Словенія (+1 позиція), а також Словаччина, Румунія, Хорватія та Грузія, які втримались на попередніх позиціях.

Також у другій групі знаходиться Польща (42 місце), яка хоча і втратила 1 позицію в рейтингу, але загалом поліпшила свій країновий показник на 4 бали. Варто відзначити успіхи уряду Болгарії, яка перейшла з торішньої третьої групи до другої, зайнявши 45 місце.

МІСЦЕ	Країна	Індекс економіки здорового глузду 2026	Індекс свободи людини 2025	Індекс економічної свободи 2025	Індекс захисту прав власності 2025	Індекс верховенства права 2025	Індекс процвітання Atlantic Council 2025	Глобальний індекс інноваційності 2025
1	 Кіпр	153	29	20	31	30	18	25
2	 Португалія	157	18	23	23	29	33	31
3	 Гонконг	163	53	1	43	24	27	15
4	 Литва	167	26	33	28	18	29	33
5	 Латвія	177	24	30	30	21	31	41
6	 Італія	192	31	46	25	34	28	28
7	 Словенія	197	36	63	27	26	10	35
8	 Ізраїль	206	57	39	29	30	37	14
9	 Чилі	225	25	26	39	35	48	51
10	 Словаччина	229	36	49	34	36	27	47
11	 Коста-Ріка	233	29	14	38	28	52	72
12	 Уругвай	243	33	53	26	23	40	68
13	 Румунія	258	38	50	36	44	41	49
14	 Хорватія	267	45	67	35	46	34	40
15	 Греція	269	50	55	42	48	32	42
16	 Польща	270	48	76	40	32	35	39
17	 Маврикій	275	48	21	45	47	61	53
18	 Грузія	285	57	25	49	52	46	56
19	 Болгарія	288	44	56	37	61	53	37

3 ГРУПА

УРЯД РОЗУМОВОЇ ГОЙДАЛКИ

Фрагментарна, суперечлива орієнтація уряду на застосування здорового глузду в економічній політиці

Економічний IQ країн у цій групі середній. Уряду бракує системних знань у сфері економічної науки та політекономії реформ. Поверхнево вивчені різні економічні школи. Спостерігається дефіцит знань у сфері формування економічної політики країни на стадії переходу від бідності до процвітання. Дуже низький рівень розуміння теорії та практики провалів держави. Без критичного осмислення, аналізу витрат і вигод у світлі наявного потенціалу (scarcity) реалізуються державні інвестиційні, інноваційні програми, що призводить до змертвіння капіталу, збільшення податкового та регуляторного тягаря на платників податків і, як наслідок, до уповільнення економічного зростання та розвитку.

Слабкість політичних еліт і бюрократії посилюється популізмом, змішуванням наукових знань з емпіричними спостереженнями без встановлення причинно-наслідкових зв'язків, а також значною присутністю держави в економіці в найрізноманітніших формах і сферах. Політики цих країн часто вдаються до маніпуляцій громадською думкою задля збереження державного інтервенціонізму в економіці, перекладаючи відповідальність за власні провали й помилки на дії зовнішніх сил або «жадібність» чи егоїзм приватного бізнесу.

Кількість країн групи в Індексі 2026 не змінилась - 23. Лідером групи є Малайзія, яка, на жаль, за минулий рік втратила 22 бали, перемістившись з другої групи у третю, теж саме сталося з Вірменією.

Об'єднані Арабські Емірати потрапили до 3 групи через дуже низький показник свободи людини, але за рівнем економічної свободи, якістю захисту прав власності, діловим кліматом і верховенством права ця країна потрапляє в Топ-50 світу. Аналогічна ситуація з Катаром.

МІСЦЕ	Країна	Індекс економіки здорового глузду 2026	Індекс свободи людини 2025	Індекс економічної свободи 2025	Індекс захисту прав власності 2025	Індекс верховенства права 2025	Індекс процвітання Atlantic Council 2025	Глобальний індекс інноваційності 2025
1	 Малайзія	302	70	35	41	56	66	34
2	 Вірменія	308	51	39	52	50	57	59
3	 Чорногорія	322	43	53	56	55	51	64
4	 ОАЕ	323	121	52	44	37	39	30
5	 Угорщина	328	67	61	47	79	38	36
6	 Панама	338	40	27	51	73	65	82
7	 Ямайка	349	42	39	50	57	78	83
8	 Албанія	359	39	35	71	87	60	67
9	 Північна Македонія	372	54	78	57	64	56	63
10	 Йорданія	380	94	39	53	62	67	65
11	 Молдова	397	56	85	70	68	44	74
12	 Катар	397	128	80	46	41	54	48
13	 Таїланд	401	90	57	68	77	64	45
14	 Домініканська Республіка	408	90	47	73	76	74	97
15	 Бразилія	414	66	87	58	78	73	52
16	 Ботсвана	422	62	69	48	50	106	87
17	 Монголія	434	55	75	78	67	82	77
18	 Кувейт	434	113	91	59	53	45	73
19	 Саудівська Аравія	440	148	66	54	58	68	46
20	 Перу	449	64	51	75	93	86	80
21	 Сербія	427	74	88	60	96	55	54
22	 Казахстан	436	105	73	64	66	47	81
23	 Бруней-Даруссалам	437	116	58	32	67	76	88

4 ГРУПА

УРЯД З РІДКІСНИМИ ПРОЯВАМИ РОЗУМУ

Орієнтація на застосування здорового глузду в економічній політиці уряду відбувається зрідка

Економічний IQ країн у цій групі низький. Знання економічної науки та політекономії економічних реформ розрізнені. Домінують марксизм і базові уявлення про економічну політику, де економіку поєднують з менеджментом і маркетингом. Реального постійного попиту на системні наукові знання у сфері економічної науки немає ні в уряді, ні в бізнесі, ні в суспільстві. Вони не вчаться не тільки на чужих, але й на своїх помилках. Немає системної роботи з оцінки ефективності державних витрат, застосування інструментів регуляторної політики. Держава працює в режимі гострого конфлікту інтересів, ручного визначення «точок зростання», пріоритетів в інвестиційній політиці. Уряд рідко робить повноцінний баланс збитків і вигод від державних проектів і витрат. Фаворитизм, непотизм, монополізм – форми захоплення ключових секторів і ресурсних потоків в економіці. Яскраво виражена схильність до торгового, грошового протекціонізму, широкого поширення дискреції представників виконавчої та судової влади з питань власності та алокації капіталу. Домінація держави в соціальній сфері, на ринку праці також створює додатковий тиск на виробників товарів і послуг. Рішення приймаються тактичні, миттєві, суперечливі поза єдиною стратегією розвитку.

Четверта група складається з 31 країни, додавши три у порівнянні з Індексом-2024. Уряди цих країн слабо усвідомлюють важливість і цінність свободи для забезпечення швидкого економічного зростання і розвитку. Не вистачає системності у створенні сприятливих умов для розвитку приватного підприємництва. Низькі результати урядів країни забезпечує гіпертрофована ставка на Велику державу, яка підміняє інститути й механізми вільного ринку і капіталізму. Країни, які багаті на природні ресурси — Південна Африка, Намібія, Оман часто працюють в рамках моделі Олігархат/Схематоз. За сприятливої кон'юнктури світового ринку доходи бюджету зростають, але лівова частка концентрується в руках державного бюрократичного синдикату. Уряд може організовувати спеціальні зони, особливі умови для комерційних фаворитів, які можуть прискорювати економічне зростання, залучати інвестиції та забезпечувати експорт, але такі режими недоступні для малого бізнесу. Така країнова стратегія вигідна для невеликого відсотка населення, які живуть коштом інших.

Україна посіла 95 місце серед 144 країн та 27 місце у четвертій групі з показником 581 бал, погіршивши загальний результат на 6 позицій. Причина незмінна — ігнорування ключового фактора моделі підприємницького зростання та розвитку – економічної свободи.

МІСЦЕ	Країна	Індекс економіки здорового глузду 2026	Індекс свободи людини 2025	Індекс економічної свободи 2025	Індекс захисту прав власності 2025	Індекс верховенства права 2025	Індекс процвітання Atlantic Council 2025	Глобальний індекс інноваційності 2025
1	 ПАР	451	71	83	61	60	115	61
2	 Індонезія	458	92	65	72	69	105	55
3	 Тринідад і Тобаго	462	67	82	66	75	58	114
4	 Бахрейн	467	129	43	74	88	71	62
5	 Оман	470	122	83	43	90	63	69
6	 Філіппіни	488	96	62	83	97	100	50
7	 Боснія і Герцеговина	489	74	93	76	70	84	92
8	 Бутан	492	69	73	89	95	79	87
9	 Індія	499	110	86	65	86	114	38
10	 Мексика	501	91	70	81	121	80	58
11	 Китай	506	149	108	62	92	85	10
12	 Аргентина	508	81	159	84	65	42	77
13	 Парагвай	512	60	60	90	100	99	103
14	 Колумбія	512	81	94	80	95	91	71
15	 Намібія	521	59	94	98	45	134	91
16	 Марокко	521	129	94	55	91	95	57
17	 В'єтнам	531	134	105	82	83	83	44
18	 Сальвадор	540	83	58	85	114	102	98
19	 Гватемала	541	71	28	88	110	121	123
20	 Гана	552	74	128	67	63	119	101
21	 Туніс	554	123	124	69	85	77	76
22	 Сенегал	557	102	107	77	58	124	89
23	 Непал	559	80	90	97	72	113	107
24	 Киргизстан	568	104	88	95	104	81	96
25	 Еквадор	573	85	100	101	99	75	113
26	 Руанда	573	125	97	63	39	145	104
27	 Україна	581	119	143	104	90	59	66
28	 Гамбія	585	86	68	80	89	130	132
29	 Шрі-Ланка	586	112	128	78	74	101	93
30	 Гондурас	593	79	64	99	116	116	119
31	 Кенія	594	97	81	89	102	123	102

5 ГРУПА

УРЯД ЕКОНОМІЧНОГО НЕВІГЛАСТВА

Орієнтація уряду на містицизм, утопізм та лобістські інтереси при блокуванні здорового глузду в економічній політиці.

Економічний IQ країн у цій групі близький до рівня повного економічного невігластва. Вона є наслідком зміни економічної науки ідеологічними штампами, системної економічної політики суперечливим набором проектів окремих лобістських груп. Місце ринкових механізмів займають механізми ручного управління ресурсами та активами або через безпосереднє володіння (держвласність), або розпорядження (регулювання, регламентування, статизація приватної власності). Економічна свобода, як нематеріальний актив та форма капіталу, ігнорується, як і проблема економічного розрахунку. Держава сприймається як адекватна заміна Підприємцю під час здійснення інвестиційних рішень та управління комерційними проектами, а приватний бізнес – як маргінальне доповнення великого державного бізнесу. Поширена практика дискримінації комерційних організацій за формою власності, країною походження та участі у державних проектах. Інфляція, "ручне" регулювання курсу національної валюти при великих обмеженнях на переміщення капіталу створюють середовище непередбачуваності та невизначеності.

До п'ятої групи цього року потрапило 45 країн (35 країн було в Індексі 2024). Авторитаризм у політичній та громадській сферах разом із гострим дефіцитом економічної свободи, при слабкому захисті прав власності та широкомасштабному держрегулюванні – найбільш руйнівний, високовитратний режим для економіки країни. Його вибір свідчить про глибокий містицизм Уряду, зневага до економічної науки, а також позитивного досвіду системних реформ в інших країнах. Уряди захоплені потужними лобістськими угрупованнями (феномен state capture), які ототожнюють свої корпоративні, групові інтереси з поняттям «національні інтереси» чи навіть «національна безпека».

Туреччина уже другий Індекс поспіль є лідером даної групи. Країна посіла загальне 100 місце з економічним IQ Уряду 607 балів, представляючи в даній групі країни з гібридними демократичними режимами, які лише в окремих сферах дотримуються аксіом здорового глузду. Так, в Індексі економічної свободи у 2025 році Туреччина зайняла 139 місце, а в Індексі глобальної інноваційності здобула 43 позицію зі 139 країн.

Білорусь в Індексі свободи людини посіла 140 місце, але в Індексі процвітання від Atlantic Council - високе 43 місце через особливості методології даного показника. Більшість країн у цій групі наближаються до статусу "failed state".

МІСЦЕ	Країна	Індекс економіки здорового глузду 2026	Індекс свободи людини 2025	Індекс економічної свободи 2025	Індекс захисту прав власності 2025	Індекс верховенства права 2025	Індекс процвітання Atlantic Council 2025	Глобальний індекс інноваційності 2025
1	 Туреччина	607	144	139	93	118	70	43
2	 Азербайджан	614	134	130	79	105	72	94
3	 Білорусь	614	140	122	119	105	43	85
4	 Гайана	621	84	138	127	80	92	100
5	 Камбоджа	636	114	77	87	141	117	100
6	 Росія	637	152	148	96	119	62	60
7	 Суринам	643	77	137	145	84	96	104
8	 Танзанія	643	100	102	91	98	131	121
9	 Бенін	644	78	98	95	94	139	140
10	 Болівія	647	87	116	105	131	97	111
11	 Замбія	648	88	104	92	103	149	112
12	 Кот д'Івуар	655	92	113	94	106	140	110
13	 Малаві	668	94	147	87	71	144	125
14	 Уганда	677	117	72	100	127	137	124
15	 Папуа Нова Гвінея	686	71	111	120	123	131	130
16	 Буркіна-Фасо	693	109	102	107	101	148	126
17	 Алжир	694	157	162	103	88	69	115
18	 Того	701	111	115	120	111	128	116
19	 Ліван	704	117	143	117	107	130	90
20	 Мадагаскар	707	88	117	112	112	158	120
21	 Габон	712	108	143	110	122	98	131
22	 Бангладеш	712	129	127	114	125	111	106
23	 Іран	714	164	161	102	128	89	70
24	 Ліберія	718	99	109	120	108	142	140
25	 Єгипет	721	160	149	98	135	93	86
26	 Нігерія	725	123	123	118	120	136	105
27	 Мавританія	733	127	111	106	133	125	131
28	 Мозамбік	734	101	105	109	129	162	128
29	 Нікарагуа	735	153	92	111	139	110	130
30	 Пакистан	738	137	134	116	130	122	99
31	 Ангола	747	115	146	108	113	127	138
32	 Лесото	760	97	121	130	133	147	132
33	 Камерун	770	143	133	115	134	129	116
34	 Нігер	773	103	125	130	115	161	139
35	 Сьєрра-Леоне	780	107	135	142	109	146	141
36	 Гвінея	787	137	125	120	117	155	133
37	 Гаїті	793	120	118	124	140	150	141
38	 Малі	793	126	130	119	126	157	135
39	 Конго	804	133	155	123	123	133	137
40	 Зімбабве	817	146	164	113	124	141	129
41	 Венесуела	822	159	165	125	143	94	136
42	 М'янма	825	161	160	124	138	120	122
43	 Гвінея-Бісау	826	106	142	145	142	151	140
44	 Ефіопія	833	155	152	122	132	138	134
45	 Бурунді	847	158	152	120	134	156	127

ІНДЕКС ЕКОНОМІКИ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ УКРАЇНИ 2026

4 ГРУПА

 УКРАЇНА

95 МІСЦЕ

**РІДКІСНА ОРІЄТАЦІЯ УРЯДУ НА
ЗАСТОСУВАННЯ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ В
ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ**

**ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО IQ
УРЯД З РІДКІСНИМИ ПРОЯВАМИ
РОЗУМУ**

Індекс свободи людини 2025	119 ↓
Індекс економічної свободи 2025	143 ↑
Індекс захисту прав власності 2025	104 ↓
Індекс верховенства права 2025	90 ↓
Індекс процвітання Atlantic Council 2025	59
Глобальний індекс інноваційності 2025	66 ↓
<hr/>	
Економічний IQ 2026	581 ↓
Місце в 4 групі країн	27 ↓
Місце в загальному рейтингу 2026 (144 країни)	95 ↓
Місце в загальному рейтингу 2024 (131 країна)	89

Результат України є закономірним, враховуючи величезний розмір державного сектора при низькій якості державного управління, витіснення приватного підприємництва при одночасному посиленні регуляторного навантаження. Усе це переконливі симптоми інституційної хвороби України – нехтування здоровим глуздом. Економічний IQ Уряду України у 2026 році нижчий, ніж у 66% країн світу. З країн Європи тільки Туреччина, Білорусь і Росія мають ще гірші показники (5 група Індексу).

Стратегія довгострокового розвитку України як країни має орієнтуватися на входження до топ-30 Індексу економіки здорового глузду, підвищення економічного IQ країни до значень, які входять до першої групи (6-150 балів).

Прийняття такого KPI (ключового показника ефективності) економічної політики дозволить швидко та адекватно оцінювати діяльність Уряду щодо забезпечення швидкого, довгострокового економічного зростання та розвитку, а також нейтралізацію політичного популізму, статистичного та інформаційного шахрайства, грубий лобізм теоретиків та вигодонабувачів Держави загального інтервенціонізму.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Отримані результати країн Індексу економіки здорового глузду дозволяють зробити такі висновки:

- 1 Австрійська економічна школа (АЕШ), як теоретична модель підприємницького розвитку та економічного зростання Мізеса-Хайєка-Шумпетера на практиці є найсильнішою, стійкою та адекватною платформою для проведення економічної політики, реалізації країнової стратегії на основі аксіом економіки здорового глузду.
- 2 Шанси на успіх країни в економіці істотно підвищуються, коли Уряд проводить швидкі, системні реформи, орієнтовані на потрапляння країни до Топ-30 країн за рівнем особистої, економічної свободи, реалізації принципу верховенства права та захисту прав власності.
- 3 Авторитарні режими, які зберігають природні ресурси, у тому числі енергетичні, у державній власності, можуть забезпечити тимчасове, фрагментарне збільшення валового багатства та національного доходу країни, але воно супроводжуватиметься негативними наслідками та зростанням витрат у вигляді втечі людського капіталу, зниження рівня підприємницької активності, кризою довіри та зростанням «тіньової» економіки.
- 4 Шанси на успішне формування та реалізацію довгострокової країнової стратегії на основі економіки здорового глузду підвищуються завдяки створенню умов для повноцінної ринкової конкуренції у сфері освіти, охорони здоров'я та пенсійного забезпечення. У цих секторах економіки також має бути реалізований принцип свободи вибору та персональної відповідальності.
- 5 Збільшення функціоналу Держави, її розміру в економіці, одержавлення інноваційної діяльності, R&D загалом для підвищення продуктивності праці та прибутковості комерційної діяльності, створення нових робочих місць у високотехнологічних секторах не лише недоцільно, а й шкідливо, особливо для країн зі слабкими інститутами державного управління та захисту прав власності.
- 6 Демократія в моделі Держави загального інтервенціонізму породжує кризу довіри, призводить до ерозії інститутів повноцінної ринкової економіки, накопичення інвестиційних помилок і, зрештою, зниження темпів економічного зростання, збільшення числа і глибини криз і ерозії самих інститутів демократії.

Рекомендації для урядів

Істотне скорочення функцій та розміру Держави в економіці, запровадження правового механізму **«гамівна сорочка»** для нейтралізації популізму, олігархату та зловживань ресурсами та активами платників податків дозволяє максимально швидко сформувати в країні повноцінну ринкову структуру капіталу з якісною системою реагування на коливання ділових циклів. Ми пропонуємо втілити цей інструмент та інші наведені нижче рекомендації як для розвинених країн, так і країн, що розвиваються, оскільки демократія без обмежень на розмір і функціонал Держави не має імунітету від авторитаризму і популізму, що руйнує ринкові механізми.

ОБМЕЖЕННЯ ФУНКЦІЙ, РОЗМІРУ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВИ В ЕКОНОМІЦІ:

- 1 граничний рівень видатків органів державного управління 25% ВВП,
- 2 граничний рівень інфляції (2%),
- 3 граничний дефіцит бюджету (2% ВВП),
- 4 граничний обсяг державного боргу (20% ВВП),
- 5 граничний обсяг ресурсів/активів у державній власності (10% загального обсягу),
- 6 граничний рівень зайнятості у неринковому секторі (в органах та організаціях, включно з силовими, правоохоронними структурами) – максимально 10% робочої сили.

- Розширення сфери застосування приватних комерційних, індивідуальних інститутів та механізмів управління ризиками економічного вибору замість державних інструментів (ліцензії, дозволи, національні сертифікати, атестація) при суттєвому розширенні потенціалу арбітражних судів для вирішення спорів та суперечок між фізичними та юридичними особами.
- Лібералізація внутрішньої та зовнішньої торгівлі, прийняття міжнародних стандартів якості товарів та послуг для збільшення обсягу капіталу всередині країни, входження у глобальні та регіональні ланцюжки цінності, міжнародну систему поділу праці. Для цього важлива економічна інтеграція з країнами G-7, G-20, ЄС-27 та країнами-членами ОЕСР.
- Адаптація податкового, регуляторного навантаження, обсягу транзакційних витрат до реального потенціалу та здатності (scaracity) Уряду надавати якісні послуги у сфері безпеки, громадського порядку та захисту прав власності.
- Проведення глибокої реформи системи освіти, перегляд змісту програм навчання у середній та вищій школах. Стимулювання наукового, світоглядного плюралізму, очищення системи економічної освіти від марксизму. Введення певних вимог (кваліфікаційний мінімум) щодо знання економіки здорового глузду перед призначенням на посади в уряді (аналогічно допуску лікаря чи юриста до професійної діяльності).

Індекс економічної безпеки від Міжнародного Інституту Свободи, Індекс економіки здорового глузду, а також шість індексів, на підставі яких він розраховується, мають стати обов'язковим KPI Уряду для оцінки його роботи. Ці індикатори повинні доповнювати цілу низку інших важливих показників:

- темпи економічного зростання на 30% вищі за середньосвітові;
- динаміка частки економіки країни у регіоні чи світі;
- динаміка частки експорту товарів та послуг країни у регіоні чи світі;
- обсяг залучених прямих іноземних інвестицій на душу населення та частка країни за ПІІ у світі;
- динаміка продуктивності праці;
- динаміка регуляторного навантаження на економіку;
- день звільнення громадянина від податків (податкове навантаження) та від Держави (податкове, регуляторне, транзакційне та інфляційне навантаження).

Системне, послідовне, довгострокове застосування порад Індексу економіки здорового глузду від Міжнародного Інституту Свободи гарантує переміщення країни до топ-30 цього світового рейтингу, а отже, перехід країни до групи розвинених країн.

ЗАГАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ ІНДЕКСУ ЕКОНОМІКИ ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ 2026

1	Швейцарія	37	Коста-Ріка	73	Оман	109	Болівія
2	Данія	38	Уругвай	74	Філіппіни	110	Замбія
3	Ірландія	39	Румунія	75	Боснія і Герцеговина	111	Кот д'Івуар
4	Фінляндія	40	Хорватія	76	Бутан	112	Малаві
5	Люксембург	41	Греція	77	Індія	113	Уганда
6	Нова Зеландія	42	Польща	78	Мексика	114	Папуа Нова Гвінея
7	Нідерланди	43	Маврикій	79	Китай	115	Буркіна-Фасо
8	Австралія	44	Грузія	80	Аргентина	116	Алжир
9	Німеччина	45	Болгарія	81	Парагвай	117	Того
10	Швеція	46	Малайзія	82	Колумбія	118	Ліван
11	Канада	47	Вірменія	83	Намібія	119	Мадагаскар
12	Естонія	48	Чорногорія	84	Марокко	120	Габон
13	Ісландія	49	ОАЕ	85	В'єтнам	121	Бангладеш
14	Японія	50	Угорщина	86	Сальвадор	122	Іран
15	Тайвань	51	Панама	87	Гватемала	123	Ліберія
16	США	52	Ямайка	88	Гана	124	Єгипет
17	Великобританія	53	Албанія	89	Туніс	125	Нігерія
18	Сингапур	54	Північна Македонія	90	Сенегал	126	Мавританія
19	Норвегія	55	Йорданія	91	Непал	127	Мозамбік
20	Австрія	56	Молдова	92	Киргизстан	128	Нікарагуа
21	Бельгія	57	Катар	93	Еквадор	129	Пакистан
22	Чехія	58	Таїланд	94	Руанда	130	Ангола
23	Мальта	59	Домініканська Республіка	95	Україна	131	Лесото
24	Південна Корея	60	Бразилія	96	Гамбія	132	Камерун
25	Іспанія	61	Ботсвана	97	Шрі-Ланка	133	Нігер
26	Франція	62	Монголія	98	Гондурас	134	Сьєрра-Леоне
27	Кіпр	63	Кувейт	99	Кенія	135	Гвінея
28	Португалія	64	Саудівська Аравія	100	Туреччина	136	Гаїті
29	Гонконг	65	Перу	101	Азербайджан	137	Малі
30	Литва	66	Сербія	102	Білорусь	138	Конго
31	Латвія	67	Казахстан	103	Гайана	139	Зімбабве
32	Італія	68	Бруней-Даруссалам	104	Камбоджа	140	Венесуела
33	Словенія	69	ПАР	105	Росія	141	М'янма
34	Ізраїль	70	Індонезія	106	Суринам	142	Гвінея-Бісау
35	Чилі	71	Тринідад і Тобаго	107	Танзанія	143	Ефіопія
36	Словаччина	72	Бахрейн	108	Бенін	144	Бурунді

ПРО МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ СВОБОДИ (ІЛІ)

ІЛІ досліджує, як в умовах об'єктивно обмежених ресурсів, у режимі розподілу праці забезпечити реалізацію прав і свобод людини, включаючи право приватної власності. Як побудувати взаємини між Державою, Бізнесом та Людиною, щоб в умовах свободи забезпечити мир, добробут та реалізацію людьми особистих планів у режимі добровільного, взаємовигідного обміну між собою.

Засновники ІЛІ вбачають своєю місією реалізацію таких завдань:

- посилення суспільної підтримки теорії та практики Свободи;
- сприяння створенню правових, громадських інститутів на основі свободи вибору людини, приватної власності та особистої відповідальності;
- просування бачення мирного, вільного, благополучного світу на основі розвитку підприємництва, партнерства та солідарності;
- протидія теорії, ідеології та практики тоталітаризму, нацизму, авторитаризму та надмірної держави;
- заснування української наукової школи та інтелектуальної спільноти на основі наукової спадщини Австрійської економічної школи, ідей класичного лібералізму.

Для реалізації своєї місії ІЛІ проводить наукові дослідження, організовує різноманітні заходи (конференції, відкриті зустрічі, панельні дискусії), продукує інформаційні продукти, в т.ч. власні Індeksi, та підтримує сайт, на якому розміщені матеріали досліджень, а також сторінки у соціальних мережах, співпрацює з іншими мозковими центрами та підприємницькими об'єднаннями.

Медіаресурси Інституту

Міжнародний Інститут Свободи активно розвиває медійний напрямок задля просування ідей свободи. Щотижня на нашому сайті ми публікуємо свіжі дослідження, а у соцмережах розміщуємо актуальні коментарі та подкасти, де пояснюємо економічні процеси та події в Україні та світі. Приєднуйтеся до наших медіаресурсів, щоб знати більше про економіку здорового глузду. Для запрошення наших експертів для коментарів та інтерв'ю звертайтеся у наші соціальні мережі або за e-mail.

 media@ilibrtyinstitute.com

 <https://www.ilibrtyinstitute.org>

 <https://x.com/ilibrtyinst>

 <https://www.facebook.com/ilibrtyinstitute>

 <https://www.linkedin.com/company/ilibrtyinstitute>

 <https://www.youtube.com/@ilibrtyinstitute>

 <https://www.youtube.com/@ILleducation>

 <https://t.me/VoxLiberty>

Проекти Міжнародного Інституту Свободи

Міжнародна науково-практична конференція «Читання Мізеса» проходить щорічно восени на батьківщині видатного економіста Людвіга фон Мізеса — у Львові. Мета конференції – переосмислити засади управління державою та економікою, знайти відповіді на кризу моделі welfare state та обговорити альтернативу — ідеї Австрійської економічної школи. Панельні дискусії, виступи провідних вчених-економістів з Європи та України, обговорення актуальних викликів з участі як теоретиків, так і практиків, які працюють в різних галузях науки, транслюються українською та англійською мовами на каналі Youtube ILI. За підсумками кожної конференції видається наукова збірка.

Дослідження та аналітична діяльність

Індекс Економічної Безпеки 2025 показує стан національної системи економічної безпеки країни в контексті наявних зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз для 10 країн, які увійшли у дослідження 2025: Україна, Аргентина, Польща, Німеччина, Румунія, Фінляндія, Чехія, Туреччина, США, Ізраїль, стан економічної безпеки яких було проаналізовано експертами ILI щодо 27 факторів ризику.

Економічна безпека – це стан організацій, інститутів держави та суспільства, які гарантують Людині якісне правове, економічне, фінансове, соціальне середовище для реалізації його прав і свобод, включаючи право володіння та управління власністю. У Індексі Безпеки ми оцінюємо стан національної економічної безпеки країн та презентуємо рекомендації для урядів. Динаміка змін в Індексі є одним з основних показників ефективності діяльності виконавчої та законодавчої влади. Розрахунок Індексу за методикою ILI можливий для будь-якої країни з перехідною економікою. Створення національної системи економічної безпеки на основі пропозицій ILI, а також врахування висновків Індексу Безпеки є рекомендованим при розробці будь-яких національних стратегій як для влади, так і громадсько-політичних рухів. Індекс Безпеки є інструментом для Концепції національної економічної безпеки України, яку створили в ILI у 2024 році.

Індекс Соціального Доброду відповідає на запитання, скільки часу потрібно працювати середньостатистичному жителю країни, щоб купити кожен із 40 вимірюваних товарів і послуг та весь запропонований кошик товарів і послуг, а також скільки часу життя залишається у людини для відпочинку, сім'ї, освіти, відкриття власної справи, хобі тощо. Це визначає якість нашого життя.

Індекс Соціального Доброду — це надійний інструмент для оцінки та коригування економічної політики Уряду, порядку денного для політичних, інтелектуальних, економічних еліт задля ліквідації бідності, створення якісних, стійких інституцій для забезпечення швидких, довгострокових темпів економічного зростання, поліпшення умов для формування конкурентоспроможного людського капіталу.

ІСД дає змогу ідентифікувати ті параметри моделі підприємницького зростання, які з високим ступенем ймовірності забезпечують проходження шляху до соціального доброду впродовж одного покоління, а також створення такого середовища, в якому формуються сімейні капітали багатьох поколінь.

